

Дядо Коледа

и неговите превъплъщения

Отново приближават коледните празници и поредното пристигане на дядо Коледа вълнува всички деца. И как иначе? Нали мисълта за това какви подаръци биха искали да им донесе ги кара дълго и търпеливо да съчиняват писмо до него и да се вълнуват дали то е стигнало успешно до получателя си!

За съжаление рано или късно всеки осъзнава, че вярата в съществуването на дядо Коледа е една очарователна и неотменна част от детството, на която ѝ е да бъде превъзможната с настъпването на зрелостта. Обикновено хората не си задават въпроса как точно е възникнал митът за дядо Коледа и през какви етапи еминало утвърждаването му. Заинтересуват ли се обаче от темата, биха се натъкнали на някои любопитни подробности. Дядо Коледа е митологичен образ, свързан с християнството и християнските традиции в Европа и Северна Америка. Зад него се крие действителната личност на Св. Никола. Той е един от малкото светии, канонизирани от църквата, без да са намерили смъртта си като мъченици на вярата. Живял е във Византия през III в. от н. е. и е бил епископ на Мира, която се намира на територията на днешна Турция, област Анталия. Произхождащ от възможно семейство, сам той също бил изключително богат и освен с чудесата, които правел, се прочул и с щедрите дарове, които тайно давал на бедните и на децата. Това станало причина отпърво в Нидерландия,

а впоследствие и в цяла Европа да започнат да го почитат, като свързали празника му с подаръците, които той според легендата оставял нощем в къщите с деца. Името на митологизирания светия постепенно било съкратено в повечето европейски езици от Nicolaos /Νικόλαος на старогръцки/ на Claus. /На английски език дядо Коледа се превежда като „Santa Claus“, а на френски – като „Saint Nicolas“/. И днес на някои коледни поздравителни картички в Европа се изобразява свети Никола като слаб мъж с жезъл в ръка, символизиращ епископския му сан.

Легендата за светията е пренесена в Америка първоначално от холандските преселници, където тя претърпяла редица митологични превъплъщения, докато с една от първите реклами на „Кока Кола“ се разпространил и утвърдил популярният днес образ на дядо Коледа като добродушно усмихнат червендалест и пълен старец с червени дрехи, шапка с помпон и широк колан, пътуващ с шейна, теглена от елени.

Но в Европа у много деца дядо Коледа будел страх, тъй като съгласно немските легенди той бил придружаван от слугата Рупрехт /Knecht Ruprecht/ – зло същество с кози крака, което ги заплашвало с бой и дори с изяждане, ако не се държат добре. В Швейцария този митологичен персонаж е наричан Шмуцли /Schmutzli – производно от „schmutzig“, „мръсен“/ – той наказвал децата с лошо поведение, като ги пъ-

хал в торбата си и ги отнасял в тъмна гора. Явна е връзката с нашия дядо Торбалан, който постъпва по същия начин с непослушните, макар и според българската приказна митология да не придружава дядо Коледа. По немските земи дълго време съществувала традицията родителите да преобличат местния свещеник като слугата Рупрехт, за да посети той децата им и да ги заплаши, че ще ги бие с пръчката, ако са непослушни. Очевидно пословичната немска почит към реда и дисциплината изисква дори и по време на празник малките да не забравят, че морковът си върви с тоягата. В чешките и словашки предания поради нуждата да бъде противопоставена светла сила на лошия Рупрехт (който при чехите е дявол) Микулаш е придружаван освен от него и от ангел. В немските легенди ангел няма – в тях ролята на противовес на Рупрехт очевидно се възлага на самия дядо Коледа, чиито подаръци са въплъщение на осъществените детски мечти.

Здравка Хевърката

